

SHOWCASE

Het SPARK recept voor het bouwen aan showcases

Datum: 13 maart 2024

Versie: 1.0

Door: Johan Treur

BOUW MEE

Aan een toekomstbestendige leefomgeving

In Nederland staan we voor een gigantische opgave om, in de beperkte ruimte die er is, veel meer woonaanbod te creëren op een betaalbare, duurzame en klimaatadaptieve wijze.

Aangezien een dergelijke transitie enerzijds vraagt om samenwerking in de gehele keten en anderzijds om veel innovatie en bijbehorende skillsontwikkeling, ondersteunt SPARK deze transitie door ketensamenwerking in een Learning Community. Het geleerde wordt zoveel mogelijk toegepast in concrete showcases en de showcases leveren vaak weer nieuwe inzichten op voor in de leeromgeving. Kortom, de showcases vervullen een belangrijke rol en zijn vaak een voorloper op de grotere impactprojecten.

Een recept voor het werken met showcases

Omdat deze aanpak breder gebruikt kan worden in andere regio's voor het realiseren van dezelfde transitie óf om andere transities te ondersteunen, is de aanpak overdraagbaar gemaakt in de vorm van dit 'recept'. Dit 'recept' bevat een beschrijvende onderbouwing van het werken met showcases en de werkende ingrediënten voor SPARK.

Showcase – definitie en context

Waar veel innovatie vaak stagneert bij gesprekken of op z'n hoogst een pilot, ziet SPARK de innovatie graag landen in de échte praktijk. Wij noemen dat 'showcases'.

Het betreft in de gebouwde omgeving plekken waar mensen daadwerkelijk (gaan) wonen of werken. Het gaat dus verder dan een pilot. Men moet er veilig, prettig, gezond en binnen de geldende wet- en regelgeving in kunnen wonen of werken.

SPARK is zelf geen ontwikkelaar of aannemer, dus doet dit met partijen in haar netwerk die zijn aangesloten bij de learning community (zie ook recept Learning Community).

Het interessante aan een showcase is, is dat iedereen er met extra aandacht naar kijkt, alvorens de innovatie hier mag landen.

Selectiecriteria voor showcases

Voordat we een omgeving als showcase kunnen zien, moet het voldoen aan een aantal selectiecriteria, namelijk:

1. Er móet ruimte zijn voor innovatie

Het project of de omgeving moet open staan voor innovatie. We proberen nieuwe oplossingen te realiseren, dus er moet enige ruimte zijn voor onzekerheid. De innovaties zijn wel al getest, zijn veilig, etc.. Maar er blijft altijd een mate van onzekerheid. Veelal zaken waar tegenaan gelopen wordt tijdens het ontwikkel- of bouwproces.

2. Partijen staan open voor 'pottenkijkers'

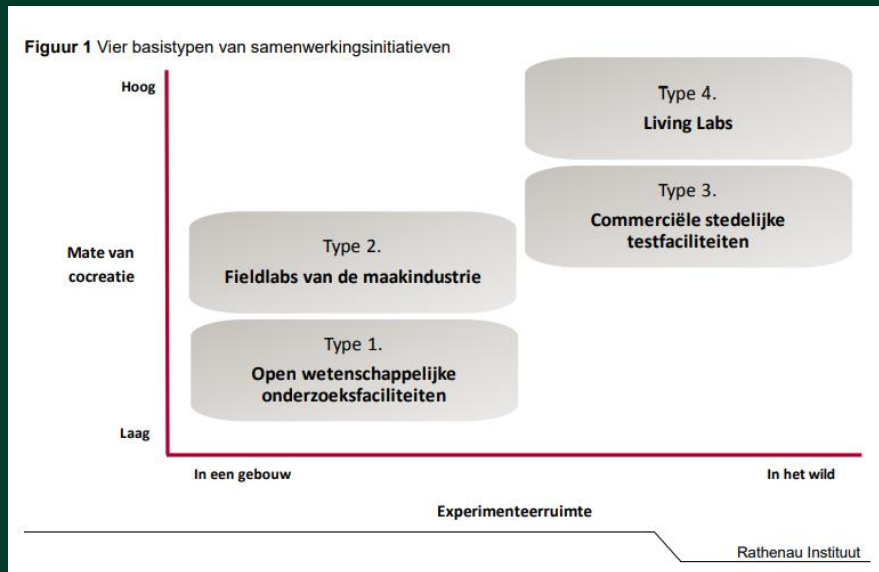
Betrokken partijen zullen moeten accepteren dat we op gezette momenten meekijken tijdens het ontwikkel- en bouwproces. Liefst ook nog in de fase daarna. We willen namelijk de learnings kunnen ophalen. Wat ging goed, wat kan/ moet beter in een volgend project? En wat kunnen we hiervan terugbrengen richting het onderwijs, zodat het meegenomen kan worden in de ontwikkeling van nieuw/ aangepast lesmateriaal

3. Partijen zijn open, eerlijk en transparant

Om maximaal te kunnen leren van showcases, moet iedereen eerlijk kunnen en willen zijn over het gelopen proces, de toegepaste methodieken, de fouten die zijn gemaakt, de oorzaken daarvan, specifiek over ontbrekende skills en bij welke ketenpartijen dit betrof. Openheid hierover mag geen impact hebben op de bestaande en/ of toekomstige samenwerkingen van die partijen.

Literatuur over showcases

Een showcase is vanuit de innovatieliteratuur nog het meest te vergelijken met literatuur over living labs. In een publicatie van het Rathenau Instituut uit 2017 wordt het begrip Living Lab¹ als volgt gedefinieerd t.o.v. 3 andere vormen van testfaciliteiten en labs: “Er wordt onderzoek gedaan in een levensechte setting met een breed scala aan belanghebbenden, zoals maatschappelijke organisaties, burgers en overheden.”

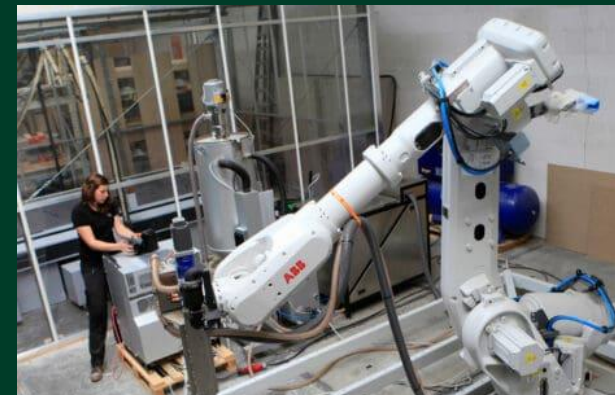
Er wordt in dezelfde publicatie beschreven dat er veel verschillende definities zijn voor Living Labs en dat het lastig is een eenduidige

¹ Maas, T., J. van den Broek & J. Deuten, Living labs in Nederland - Van open testfaciliteit tot levend lab. Den Haag, Rathenau Instituut, 2017

definitie te geven. Een definitie van living labs die wordt genoemd, waar SPARK zich goed in kan vinden, is: ‘zowel een fysieke locatie als een gezamenlijke aanpak, waarin verschillende partijen experimenteren, cocreëren en testen in een levensechte omgeving, afgebakend door geografische en institutionele grenzen’.²

De meerwaarde van dit instrument wordt in het document gedefinieerd als dat het een typisch instrument voor transitiebeleid en onderzoeks- en innovatiebeleid is, gericht op maatschappelijke uitdagingen. Geschikt om maatschappelijke vraagstukken integraal aan te pakken.

Dit is ook één van de redenen dat we bij SPARK zo enthousiast zijn over dit ‘middel’, waarbij wij de term showcase gebruiken, omdat het iets meer het karakter weergeeft dat iets werkends te zien is, dan in een ‘lab’ wat toch nog iets meer het experimentele weergeeft.

² Schliwa, G., & McCormick, K. (2016), Living labs: users, citizens and transitions, In J. Evans, A. Karvonen, & R. Raven (Eds.), The experimental city (pp. 163-178). London: Routledge.

De werkende ingrediënten uit het recept van SPARK

- **Challenge Based:** Bij SPARK werken we graag aan concrete uitdagingen uit het werkveld. Dat doen we middels Challenge Based Learning (zie ook het recept Challenge Based Learning voor meer achtergrond daaromtrent).
- **Realistische setting:** Als innovaties in de praktijk moeten landen, moet het ook voldoen aan geldende wet- en regelgeving, normen en waarden, etc. Voor sommige zaken is een proefomgeving heel fijn om iets te kunnen ontwikkelen, testen en valideren, maar het liefst laten we de innovaties in een 'live-omgeving' landen, zodat het moet voldoen aan alle vereisten die ook worden gesteld als er geschaald moet worden. Dit kan een fabriek zijn waar een bepaalde machine of procesinnovatie wordt gedaan. Het kan ook een woning zijn waar mensen daadwerkelijk gaan wonen.
- **Co-creatie:** De meeste innovaties stranden ergens in op basis van de 'zwakste schakel in de keten'. Dat is de reden dat SPARK zoekt naar showcases waarbij zoveel mogelijk

wordt samengewerkt door verschillende partijen in de keten. Wat we daar leren in een dergelijke samenwerking, kunnen we ook weer toepassen en opschalen richting het reguliere werkveld.

- **Lessons Learned:** In een showcase gaat het ons er eigenlijk niet zozeer om of het in 1x lukt. Juist van de zaken die nog niet goed gaan, kunnen we het meeste leren. Dus waar het voor de betrokken partners vooral gaat om het laten 'lukken', oftewel valideren van een nieuwe manier van werken of andere vorm van innovatie, gaat het er bij SPARK om dat we de learnings eruit ophalen. Dat is onze opbrengst. Die lessons learned proberen we 'te vangen' en ofwel om te zetten naar een nieuwe challenge, danwel meteen om te zetten naar iets bruikbaar in de sector of het onderwijs.

Een paar voorbeelden

- **Living Lab 040** in Eindhoven, een initiatief van Jos Lichtenberg en Monique Donker is een mooi voorbeeld van een plek waar experimenteerruimte is, maar wat wel moet voldoen aan geldende wet- en regelgeving, omdat er daadwerkelijk mensen gaan wonen. Op deze plek is enkel ruimte voor innovatieve woonconcepten, dus bewoners weten wel dat ze niet in een 'normale wijk' gaan wonen. In de projecten die hier gerealiseerd worden, wordt ongelooflijk veel geleerd. Lees hier meer over Living Lab 040: <https://www.sparkcampus.nl/actueel/op-bezoek-bij-living-lab-040/>

- **Biobased Boschveld:** Op een steenworp afstand van SPARK Campus in Den Bosch bouwt BrabantWonen met haar partners aan Biobased Boschveld. In de wijk komen duurzame, biobased sociale rijwoningen met circulaire alternatieven. Een innovatief project waarin veel kennis en ervaring wordt opgedaan in samenwerking met partijen in de bouwsector. SPARK gebruikt de learnings uit dit project weer voor nieuwe challenges of voor vernieuwing en verbetering van het bestaane onderwijs. Lees hier meer over Biobased Boschveld:
<https://www.sparkcampus.nl/actueel/samenwerking-tussen-brabantwonen-en-spark/>

Werkbezoek aan Living Lab 040

Colofon

Deze aanpak is opgesteld in opdracht van:
TKI Bouw & Techniek
In het kader van 'Regionaal Bouwen aan Human Capital'

Deze aanpak is opgesteld door:
Stichting SPARK
Johan Treur

Maart 2024

SPARK Campus is dé cross-over voor technologie en vernieuwing in de gebouwde omgeving

SPARK speelt als regionaal innovatiecluster voor de ontwerp-, bouw- en technieksector een belangrijke rol in de ontwikkeling van de digitale transformatie die nodig is voor een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving.

Hierbij richt SPARK zich op de kennis en vaardigheden die nodig zijn om deze transitie mogelijk te maken, waarbij leren, werken en innoveren voortdurend met elkaar in verbinding staan.

Voor meer informatie
www.sparkcampus.nl

